

"Tarina sodasta, rakkaudesta ja vallan mädästä ytimestä."

JYLLANDS-POSTEN

JOAKIM ZANDER

YSTÄVÄ

JÄNNITYSROMAANI

TAMMI

JOAKIM ZANDER:

Uimari (2013, suom. 2015)

Lähiö (2015, suom. 2016)

Ystävä (2018, suom. 2019)

JOAKIM ZANDER

YSTÄVÄ

Suomentanut Maija Kauhanen

TAMMI

HELSINKI

Ruotsinkielinen alkuteos *Vänner* ilmestyi 2018.
Copyright © Joakim Zander 2018
Published by agreement with Ahlander Agency.
Suomenkielinen laitos © Maija Kauhanen ja Tammi 2019
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Painettu EU:ssa
ISBN 978-952-04-0339-3

Lukakselle ja Millalle, aina

*do
not ever
be afraid to tell me
who you are.
i am going to find
out
eventually*

NAYYIRAH WAHEED

I

BEIRUT

5. ELOKUUTA

Jotkut asiat tapahtuvat niin äkkiä. Jacob Seger laskeutuu Beiruttiin pää pyörällä. Hän on nukkunut lentokoneessa ja on ehkä yhä puoliuunessa ajautuessaan matkustajavirran mukana kohti rajatarkastusta, raskaasti aseistettuja poliiseja tai sotilaita tai keitä he nyt ovatkaan, heitä jotka esittävät sarjan kysymyksiä siitä, miksi hän tuli Beiruttiin, kuinka pitkäksi aikaa ja miksei hänellä ole diplomaattipassia, jos hän on kerran tullut töihin Ruotsin suurlähetystöön.

”Intern”, hän sanoo. ”Olen harjoittelija. En diplomaatti.”

En vielä, hänen tekee mieli lisätä samalla kun hän vähitellen virkistyy. En ole diplomaatti vielä.

Tämä on vasta ensimmäinen askel. Ensin pitää suorittaa valtiotieteen tutkinto Uppsalassa loppuun. Kunhan hän on hoitanut pois alta sen iänikuisen tilastotieteen tentin – ja tämän harjoittelun Beirutissa – ja sitten kirjoittanut tutkielmansa. Sen jälkeen odottaa ulkoasiainministeriö. Määränpää. Se, mistä hän on unelmoinut neljä vuotta ostellen *The Economistia* ja päättäneen Ruotsin vientilukuja, Nobel-voittajia ja kaukaisten Aasian maiden pääministereitä selvittääkseen pääsykokeesta. Hänen pitää vain saada vauhtia ranskan ja arabian opintoihin.

Tuttu ahdistus pyyhkäisee hänen lävitseen, kun hän seisoo tiskin ääressä samalla kun mies, jolla on virkapuku ja ilmeeton väsynyt katse, tarkastelee häntä. Kielet ovat hänen akilleenkantapänsä; hän tietää, kuinka tärkeitä ne ovat diplomaatinuralla. Mutta ajatuskin luokkahuoneesta istumisesta ja sanalistojen harjoittelusta puistattaa häntä. Ei auttanut, vaikka hänen arabianopettajansa Hassan Rahamin, kuusikymppinen irakilaismies, jolla oli paksu harmaa tukka ja neulesolmio,

tarjoutui antamaan ilmaisia yksityistunteja asunnossaan Tukholman ulkopuolella.

”Näenhän minä, että sinä haluat, Jacob”, Hassanilla oli tapana sanoa epätoivoisesti tuntien jälkeen Uppsalan kansanopistolla. ”Mutta kyllä sinun pitää opiskella kotonakin. Jos tahdot, voit tulla minun luokseni pari kertaa viikossa ja voimme katsoa yhdessä.”

Mutta Jacobille oli tullut fyysisesti huono olo ajatuksesta, että hän opiskelisi kotona, eikä hän pystynyt uhraamaan tuntikausia junassa ja metrossa istumiseen matkustaakseen Hassanin kotilähiöön. Hän ei jaksanut ponnistella, hän halusi osata luonnostaan. Niin kuin *Matrixissa*. *I know Kung Fu*.

Hän ravistaa ajatuksen mielestään. Sama se. Kyllä hän käy niiden kimppeun, ranskan ja arabian. Hän tietää, ettei tämä voi siitä jäädä kiinni, se olisi liian epäreilua. Hänet on tarkoitettu tähän elämään, lentokennille ja tärkeisiin tehtäviin.

Hän tuntee, kuinka tieto siitä täyttää hänet taas, kun hän saa passin takaisin poliisilta tai sotilalta tai keneltä lie, tuntee taas odotuksen jättäessään rajatarkastuspisteen taakseen ja seuratessaan vihreitä kylttejä kohti uloskäyntiä.

Tuloaula on täynnä kosteaa paksua Välimeren ilmaa, pakokaasuja ja tupakansavua, ja taksikuskeja pitelemässä kylttejä, joiden käsin kirjoitettua arabiaa Jacobin pitäisi osata lukea puolen vuoden arabianopintojen jälkeen. Hän kuitenkin tajuaa apeana, ettei hän osaa.

Äkkiä Jacob värähtää huolesta. Testataankohan hänen arabiansa suurlähetystössä? Hän sentään sai paikan nimenomaan siksi, että oli ilmoittanut kielitaitonsa tasoksi ”*Upper Intermediate*”. Oliko se valetta? Hän päättää ajatella, että se riippuu määritelmästä.

Matkustajat tönivät toisiaan ja tungeksivat kohti parkkipaikkoja ja taksijonoja, mutta Jacob pysähtyy ja katsoo ympärilleen.

Hänelle on sanottu, että joku tulee tänne häntä vastaan. Joku suurlähetystöstä. Hän oli odottanut näkevänsä taksikuskien joukossa kyltin ”Seger”, ja hän silmäilee kuljettajat uudestaan läpi yhtä masentavin tuloksin. Hän oli toivonut mustaa Mersua tai Volvoa, jonka takapenkillä lähetystön apulaisjohtaja istuisi valmiina antamaan hänelle ohjeet ja selostamaan hänen ensimmäiset työtehtävänsä. Jonkin neuvottelun tai tapaamisen Libanonin hallituksen kanssa, tai ehkä hänet lähetettäisiin suoraan *fact finding missionille* pakolaisleirille tai cocktailtilaisuuteen Ranskan suurlähetystöön. Lapsellista tietenkä, ei se sellaista

heti ole, ei ensimmäisenä päivänä. Mutta jotakin hän odottaa, merkkiä siitä, että se on luvassa. Tehtävä. Tilaisuus osoittaa, että hän on tulevaisuuden lupaus. Joku, joka kannattaa muistaa. Johon kannattaa panostaa.

Mutta täällä ei ole ketään. Ei ketään pitelemässä kylttiä, jossa on hänen nimensä. Ei ketään, jolla on eurooppalaiset kasvopiirteet ja kiireinen, etsivä katse.

Hän ottaa puhelimen esiin. Hän on varmistanut, että hänen sim-korttinsa toimii täällä, vain yhtenä monista matkavalmistelujen yksityiskohdista. Hän tietää, että soittaminen on täällä kallista, ja jos häneltä jotakin puuttuu, niin rahaa. Mutta hän ottaa puhelimen taskusta ja etsii Agneta Adelheimin numeron, jonka on saanut monta viikkoa sitten.

On olennaista osoittaa olevansa tarmokas ja oma-aloitteinen. Olosuhteiden uhriksi ei saa jäädä, on tärkeää ottaa tilanne haltuun ja hoitaa homma kotiin.

Tietynlainen onni täyttää hänet, kun hän näkee nimen Adelheim taas puhelimensa yhteystiedoissa. Ei mikään tavallinen hemmetin Andersson. Hän on jopa tarkistanut, että suku tosiaan on aatelinen. Se tuntuu turvalliselta. Sinne hän on matkalla, diplomaattien ja aatelisten sukunimien maailmaan. Hänen selkäpiissään kulkee pieni tyytyväisyyden värähdys, kun hän painaa naisen nimeä ja puhelin alkaa hälyttää.

Mutta Agneta Adelheim ei vastaa, Jacob ei edes pääse tämän puhelinvastaajaan. Viidentoista hälytysäänän jälkeen hän lopettaa puhelun, sulkee silmänsä ja nojautuu taaksepäin penkillä, jolle hän on istunut.

Betonin viileys tuntuu niskassa hänen lyhyen vaalean tukkansa alla. Hän on Beirutin lentokentällä. Ensimmäistä kertaa Lähi-idässä. Ensimmäistä kertaa Euroopan ulkopuolella. Hetken tuntuu kuin hän olisi vähällä hukkua, ja hän haukkoo henkeään ja rävyttää silmänsä auki.

”Ei, ei, ei”, hän sanoo ääneen.

Nyt pitää miettiä. Olla neuvokas.

Hän soittaa Agneta Adelheimille uudestaan. Kun tämä toisella soitolla vastaa, helpotus hyökyy aaltona Jacobin lävitse.

”Herranjumala”, hän sanoo, kun Jacob on esittänyt. ”Olen todella pahoillani. Olin käsittänyt, että tulisit ensi viikolla. Olen siellä puolen tunnin päästä.”

Jacob lopettaa puhelun, nousee seisomaan ja työntää pettymyksen mielestään. He olivat unohtaneet hänet. Se on ikävää, mutta sellaista sattuu. Heillä on varmasti paljon tekemistä. Totta kai rapatessa roiskuu.

Ei kaikki aina pysy hyppysissä. Mutta se tarkoittaa, ettei hän pääse tekemään vaikutusta.

Hän kaivaa uudesta ruskeasta nahkasalkustaan esiin *Dagens Nyheterin*, jota hän ei ole lukenut vaan ainoastaan kantanut mukanaan siitä asti, kun nousi Tukholmassa koneeseen. Ei olisi pahitteeksi olla perillä uusimman numeron sisällöstä, hän miettii ja silmäilee etusivun läpi lähinnä siltä varalta, että sattuu näkemään jotakin Beirutista tai Lähi-idästä. Netistä hän on lukenut hallintokortteleiden mellakoista. Roskista, joita kukaan ei vie ja jotka täyttävät kadut löyhkällä ja sairaudella hallinnon mädännäisyyden ja toimimattomuuden takia. Mutta lehdessä ei tietenkään lue mitään. Ruotsissa sen sijaan on puhjennut jonkinlainen Säpo-skandaali. Hän muistaa, että siitä oli eilen uutisissa, mutta hän kävi liian kovilla kierroksilla pystyäkseen keskittymään.

Nyt hänellä on kuitenkin aikaa. Ainakin puoli tuntia – ja kun hän avaa lehden, hän näkee kuvassa kolmekymppisen punatukkaisen naisen bisnesasussa. Naisella on vihreät silmät, ja hän seisoo jonkinlaisessa lehdistötilaisuudessa tiukan päättäväisen näköisenä.

VENÄJÄ LIETSONUT MELLAKOITA LÄHIÖISSÄ, otsikko kuuluu.

Jacob ahmaisee artikkelin muutamassa minuutissa ja lukee myös pääkirjoituksen ja jatkojutut seuraavilla sivuilla. Venäläisyritys, jolla on suorat yhteydet Kremliin, on saanut ruotsalaisen professorin kirjoittamaan EU:n ministerineuvoston kokouksen alla positiivisen asiantuntijalausannon, jotta neuvosto asettuisi eurooppalaisten poliisivoimien laajentamisen yksityistämisen kannalle. Lisäksi samainen yritys on viime viikolla Tukholmassa pidetyn EU-ministerien kokouksen yhteydessä ollut järjestämässä ja lietsomassa mellakoita, jotka ovat riehuneet useissa Ruotsin lähiöissä. Ilmeisesti tavoitteena on ollut horjuttaa poliisin arvovaltaa ja varmistaa että yritykset, joilla on yhteyksiä Venäjälle, saisivat osan poliisin tehtävistä hoitaakseen. Suojelupoliisi Säpo puolestaan on ollut tietoinen tästä kaikesta ja antanut sen tapahtua.

Jacob palaa etusivulle ja katsoo naisen kuvaa. Gabriela Seichelmann. Asianajaja eräessä Ruotsin arvostetuimmista toimistoista. Hän on tuonut tämän kaiken päivänvaloon. Paljastukseen liittyy muitakin ihmisiä, mutta Seichelmann toimii äänitorvena. Hänellä on hallussaan todistajanlausunnot ja asiakirjat, jotka toimittajat ovat saaneet nähdä sillä ehdolla, että lupaavat olla julkaisematta niitä, koska ne ovat ilmeisesti salaisiksi luokiteltuja. Kaikki, jotka ovat nähneet asiakirjat, vahvistavat niiden aitouden, mutta Säpo kieltäytyy tyystin kommentoimasta asiaa.

Jacob laskee lehden käsistään. Jupakka on kuin vakoojajännäristä. Se on vaarallinen, mutta samaan aikaan hänen sisällään kasvaa eräänlainen kateus, kun hän lukee sitä. Ei kai asianajaja voi olla paljoakaan häntä vanhempi? Vain viisi, kuusi vuotta. Hän huokaisee syvään. Kunpa hän saisi olla keskellä kaikkea tuota. Pistää vallanpitäjille kamppoihin. Saada noin paljon huomiota. Hän tuntee itsensä äkkiä vähäpätöiseksi. Hänen harjoittelupaikkansa ja iänikuinen tilastotieteen tenttinsä. Hänen kyvyttömyytensä oppia kieliä, joita hän tarvitsee uralle, joka ei siltikään pääse lähellekään sitä, minkä Seichelmann on jo saavuttanut. Olisiko sittenkin pitänyt mennä oikeustieteelliseen?

Hänen puhelimensa kilahtaa, ja hän ottaa sen jälleen esiin. Ehkä Agneta on viimein paikalla? Mutta viesti on Simonilta.

”Oletko jo laskeutunut, beibi?”

”Beibi.” Jacob tuntee ärtymyksen nostavan päätään. Kuinka kauan Simonilta voi kestää tajuta, että heidän keväinen juttunsa on ohi? Hehän ovat tuskin tavanneet toisiaan kesän aikana. Suoraanko se täytyy sanoa?

Olihan se nyt jännittävää. Paljon järisyttävämpää kuin mitä hän antoi Simonin huomata. Ja olisi siitä voinut tulla enemmänkin, jotakin, mihin sana ”beibi” olisi sopinut. Jos hän olisi antanut mennä. Jos hän olisi päästänyt irti. Jos hän olisi sallinut sen itselleen. Mutta juttu oli edennyt niin nopeasti. Simon oli alkanut puhua yhteen muuttamisesta jo kolmen viikon jälkeen. Oli Jacobkin sen tuntenut, halun olla yhdessä kaiken aikaa. Olla lähtemättä sängystä koskaan. Mutta hän oli pakottautunut, kieltäytynyt alistumasta *lihalle*. Ei hän sitä varten ollut Uppsalaan tullut. Se ei kuulunut hänen suunnitelmiinsa. Ei lähellekään. Kaiken lisäksi Simon oli alkanut puhua hänen vanhempiansa tapaamisesta.

”Kai sinä voit edes kertoa heistä jotain?” Simon oli sanonut. ”Olen satavarma, että äitisi pursuaa glamouria ja isäsi on ankara tyyppi. Heillä on takuulla upeaa seksiä.”

Silloin siitä ei ollut enää tullut mitään. Ei hän voinut kertoa omista vanhemmistaan. Hän oli jättänyt heidät kauas taakseen, sen ihmisen taakse, joka hänestä oli tullut Eskilstunasta lähdettyään. He eivät kuuluneet siihen, kuka hän oli, siihen, kuka hänestä piti tulla. He eivät sopineet Uppsala-versioon Jacob Segeristä. Diplomaattiversioon.

”Jacob?”

Ääni herättää hänet mietteistään, ja kun hän nostaa katseensa, hänen edessään seisoo viisikymppinen nainen, jolla on harmaat hiukset ja ohut tummansininen leninki.

”Minä olen Agneta”, nainen sanoo. ”Olen todella pahoillani, että olet joutunut odottamaan.”

*

Lopulta Jacob istuu mustan Volvon takapenkillä ja katselee ulos ikkunasta, kun he ajavat esikaupunkien halki kohti Beirutin keskustaa. Ensin on pelkkää moottoritietä, häikäisevää auringonpaistetta ja Hizbollahin vihreitä lippuja hökkelikylien yllä. Sitten, keskustan läheisyydessä, on pelkkiä luodinreikiä ja säkenöivää lasia. Kohoavia nostureita, jotka kiipeävät ulos historiasta. Keskikaupunki on pelkkää liikennettä ja mätäneviä roskia joka nurkalla, kaikilla kaduilla.

He nousevat autosta, astuvat ulko-ovesta sisään ja nousevat kaikkuvia portaita. Jonkinlaiseen kokoushuoneeseen. Agneta puhuu suurlähetystöstä ja siitä, kuinka jonkin asian hoito on rempallaan. He istuutuvat keskelle vaaleaa puuta, teräsputkituoleihin, jotka liukuvat äänettömästi lattiaa pitkin, kun Jacob kohentaa asentoaan. Haaleaa vettä pulloissa, joiden etiketit lehteilevät irti. He istuvat kahden puolen pöytää.

”Tiedäthän, että tämä suurlähetystö on vain väliaikainen?” Agneta sanoo. ”Että olemme muuttaneet Syyrian-lähetystön tänne sen jälkeen, kun tiloihimme Damaskoksessa tehtiin tuhopolttoisku?”

Jacob nyökkää. Hän tietää asiasta kaiken, hän on opiskellut.

”Enkä minä oikein tiedä...” Agneta jatkaa. ”En oikein tiedä, mitä on ajateltu, kun tänne on päätetty ottaa harjoittelija tässä tilanteessa. Tilanne kun ei ole juuri nyt missään mielessä normaali. Lievästi sanottuna.”

Jacob nielaisee. Liittyykö tämä hänen arabiantaitoonsa? Nytkö se paljastuu?

”Mutta mistä minä tiedän”, Agneta huokaisee. ”Minä olen pelkkä avustaja. En minä näistä asioista päätä. Me nyt kuitenkin luulimme, että tulisit ensi viikolla, joten pahoin pelkään, ettei meillä tällä hetkellä ole sinulle juurikaan tekemistä. Mutta olen sentään saanut järjestettyä asunnon Itä-Beirutista. Yksi kollega Ranskan suurlähetystöstä on syksyn poissa, joten voimme vuokrata asunnon sinua varten. Ehdotan, että laitamme paperisi kuntoon, ja sitten saat asettua taloksi sinne ja otamme uusiksi ensi viikolla.”

He käyvät läpi nipun papereita ja Jacob saa jonkinlaisen kulkukortin lähetystöön, ja ennen kuin hän huomaakaan, he istuvat taas Volvossa matkalla itään ja ylittävät vihreän linjan, josta Jacob on lukenut kesä-

lomalla. Linjan, joka erottaa islamilaisen Beirutin kristitystä Beirutista, jonne hän asettuu asumaan. Sisällissodan aikaan se oli rintamalinja. Nyt se on pelkkä läpikulkuväylä, ei sen kummempaa.

Agneta pyytää autoa pysähtymään Saliba Marketin eteen.

”Se on osoitteesi”, hän sanoo. ”Täällä ei oikeastaan käytetä talonnumeroita. Sanot taksikuskeille vain, että haluat Armenia Streetille Saliba Marketin kohdalle.”

Agneta avaa oven upeaan art deco -asuntoon, jossa on mosaiikkilattia ja jonka pieni parveke avautuu kohti katua ja rakennusten luodinreikiä ja niiden takana satamaa ja merta.

”Pärjääät varmasti”, Agneta sanoo. ”Vaikutat neuvokkaalta ihmiseltä.”

Jacob tuntee rintansa röyhistyvän, kun Agneta sanoo sen, tuntee melkein kohoavansa irti maasta. Neuvokas ihminen. Toki Agneta on, velvoittavasta, vaikuttavasta nimestään huolimatta, pelkkä avustaja. Mutta jos hän näkee sen, mitä muut sitten näkevät?

SANKT ANNA

21. MARRASKUUTA

Lunta sataa nyt tiheämmin, hiutaleet eivät enää ole höytyväisen keveitä vaan pieniä ja kovia, melkein ilkeitä. Lumi ei sula, kun se laskeutuu harmaalle nurmikolle, harmaille kiville, harmaalle pihamaalle, jotka ympäröivät Sankt Annan vanhaa kirkkoa Itä-Götanmaan saaristossa. Sen sijaan se kerääntyy kinoksiksi ja kimpaleiksi, pieniksi kumpareiksi kivimuuria ja puunrunkoja vasten, tuulen kokoamiksi valleiksi pienen kirkkorakennuksen kiviseinien juurelle.

Klara Walldéen nojaa kyykyssä kirkon seinään kasvot kohotettuina kohti taivasta, kohti lumisadetta, ja sulkee silmänsä; hän antaa lumen laskeutua päälleen, antaa sen sulaa silmäripsilleen ja otsalleen. Antaa sen valua ohimoa alas, poskien yli, kaulaa pitkin tummansinisen takin kauluksesta sisään ja mustan mekon alle.

”Isoäitisi kertoi, että sinä olet jo täällä.”

Klara säpsähtää ja avaa silmänsä, lähestulkoon horjahtaa. Hän painaa kätensä kylmään, mutaiseen ruuhon, jottei kaatuisi kyljelleen. Hänen edessään seisoo Gabriella paksut punaiset hiukset tiukalla palmikolla; tumma takki, tummat sukkahousut, hautajaisasussa viimeistä piirtoa myöten.

Klara suoristautuu vaivalloisesti, nousee seisomaan ja tuntee ruohikosta tarttuneen kylmän mudan kämmenessään.

”Hyvä luoja kuinka säikähdin”, hän sanoo. ”En kuullut tuloasi!”

Nyt Gabriellan käsivarret ovat hänen ympärillään, rutistavat hänet liki, ja Klara tuntee myskin, jasmiinin ja sitruksen tuoksun.

Haluan tuoksua kuin puutarha Niilin varrella, Gabriella oli sanonut ostaessaan ensi kertaa tuota hajuvettä Tukholman NK:lta kauan sitten,

kun he olivat vasta opiskelijoita. Klara muistaa yhä, kuinka oli nauranut Gabriellan ironiselle, melkein ärtyneelle ilmeelle.

Nyt hän antaa käsien roikkua sivuilla, ei jaksaa nostaa niitä eikä halua myöskään sotkea Gabriellaa likaisella kämmenellään. Hän vain antautuu syleiltäväksi, Gabriellan rauhallisen lämmön keskelle.

”Olen niin pahoillani, Klara”, Gabriella kuiskaa.

Gabriellan huulet ovat kylmät, kun ne liikkuvat koskettaen hänen korvaansa. Klara painautuu kiinni Gabriellaan, etsiytyy nenällään posken ja takinkauluksen väliin voidakseen levätä ystävänsä pehmeää, lämmintä kaulaa vasten. Hän tuntee, kuinka Gabriella tarttuu häntä hellästi niskasta ja painaa hänet kiinni itseensä.

Viimeinkin hän itkee.

Isoisä kuoli kymmenen päivää sitten. Kaksi kuukautta sitten hän otti Klaran mukaan merelle termospullon ja kalaverkon kanssa, otti taskumatin esiin, kaatoi ison lorauksen omaa pontikkaansa kuppiin ja patisti Klaraa tekemään samoin.

”Vain tämän kerran, Klara”, hän sanoi. ”Tiedän, ettet sinä halua enää juoda, mutta tällä kertaa me kumpikin tarvitsemme tätä.”

Klara oli nähnyt isoisän ja isoäidin vaihtamat katseet jo monen kuukauden takaisella käynnillään, jo ennen kesää. Hän oli huomannut, kuinka isoisä oli laihtunut, kuinka posket olivat painuneet kuopalle ja kuinka usein he mainitsivat käyneensä Norrköpingissä tai Linköpingissä ”asioilla”. Mutta hän ei ollut kysynyt enempää, ei ollut halunnut tulkita merkkejä, oli kieltäytynyt ratkaisemasta tuota yksinkertaista palapeliä. Oli ollut helppo kadota Lontoon kaaokseen, helppo hautautua uusiin työtehtäviin yliopistolla. Keskittyä tekemään töitä, löytämään tie takaisin tavalliseen elämään, olemaan juomatta. Mutta kun he pyysivät häntä kylään yhdeksi syyskuun viikonlopuksi, hän oli jo alkanut ymmärtää.

Veneretkellä oli sinä lauantaiaamuna ollut tyyntä, rikkumattoman hiljaista, ja Klara oli siemaissut terästettyä kahvia ja irvistänyt, kumonnut sitten kupin tyhjäksi ja polttanut kielensä ja kitalakensa. Samalla kun alkoholi oli pyyhkäissyt aallon lailla hänen lävitseen, hän oli kohdannut isoisänsä katseen.

”Paljonko?” hän oli kysynyt. ”Paljonko sinulla on aikaa?”

Mutta hän ei ollut itkenyt. Ei silloin, kun isoisä kertoi, että syöpä oli aggressiivinen ja laajalle levinnyt, että se oli havaittu liian myöhään mutta ettei sillä ehkä ollut väliä, koska se olisi joka tapauksessa johtanut samaan. Hän ei ollut itkenyt, kun isoisä kertoi kieltäytyneensä hoidosta,

että hoito olisi joka tapauksessa turhaa, että se ostaisi hänelle enintään muutaman kuukauden verran oksentelua ja kipua. Hän ei ollut itkenyt edes silloin, kun isoisä oli istunut tuhdolle hänen viereensä ja pidellyt häntä lähellään aivan kuten silloin kun hän oli nuorempi, hänen koko lapsuutensa ajan ulkosaaristossa.

”Nyt on aika, Klaraseni”, isoisä oli sanonut. ”Mitä valittamista minulla on? Sain kokonaisen elämän isoäitisi kanssa. Kun me menetimme äitisi, me saimme sinut. Surua ja iloa.”

Isoisä oli tarttunut häntä leuasta ja katsonut häntä kirkaansinisillä silmillään.

”Kumpaakaan ei saa pelätä, älä unohda sitä”, isoisä oli sanonut. ”Ei surua eikä iloa. Se sinun täytyy oppia, kultaseni. Lupaatko?”

Klara ei ollut tiennyt, mitä isoisä tarkoitti, oli hädin tuskin kuullut tämän ääntä. Mutta nyt hän yhtäkkiä tietää. Seistessään tässä lumessa parhaan ystävänsä syleiltävänä hän tietää.

”Piiloon ei voi mennä”, hän kuiskaa. ”Piiloon ei saa mennä.”

Ja silloin hän itkee. Sanattomasti, melkein äänettömästi, vasten Gabriellan kaulaa.

Hän ei tiedä kuinka pitkään he seisovat niin, aivan hiljaa, samalla kun lunta sataa sankasti ja nopeasti heidän päälleen ja ympärilleen.

”Olisin tullut aiemmin”, Gabriella kuiskaa lopulta. ”En voi edes kuivella... Sinä vartuit heidän kanssaan, hänen kanssaan. Täällä. Ja nyt hän on poissa. Se..”

”Shhh”, Klara sanoo ja vetäytyy irti, vapaaksi Gabriellan syleilystä. Painaa sormensa ystävänsä huulille ja silittää tämän poskea toisen käden sormenpäillä, vaikka kämmen on vielä kylmän kovettuvan mudan peitossa.

”Sinä tulit”, hän sanoo hiljaa. ”Olet nyt täällä. Sinä olet täällä aina, Gabi, silloinkin kun et ole.”

Gabriella kääntää kasvonsa Klaraan päin.

”Hän oli kuin isä, *sinun* isäsi”, hän sanoo.

Klara nyökkää. ”Ehkä vieläkin enemmän”, hän sanoo. ”Hän ja isoäiti. Minä en saanut vanhempia, mutta se, mitä he antoivat minulle..”

Hän pudistaa päätään ja sulkee silmänsä.

”En osaa edes sanoa, mitä tarkoitan”, hän sanoo. ”Ja nyt hän on poissa..”

Hän kääntyy takaisin Gabriellaan päin ja avaa silmänsä.

”Mutta on tämä jonkinlainen helpotuskin. Ei hän enää viimeiseen kuukauteen ollut oma itsensä. Hän kuului tuulelle ja veneille ja vesilin-

nuille. Ei lääninsairaalaan. Hän inhosi loppuaikaa, Gabi. Ihan helvetin paljon.”

Gabriella nyökkää.

”Isoäitisi näytti voivan hyvin, kun näin hänet”, hän sanoo. ”Kuten sinäkin. Tarkoitan olosuhteisiin nähden. Hän vaikutti jotenkin tyyneltä.”

Klara nyökkää.

”He tiesivät tästä jo keväällä”, hän sanoo. ”Hän suree, mutta uskoisin, että hän on myös helpottunut.”

”He tiesivät syövästä? Mutta eivät kertoneet sinulle?” Gabriella sanoo.

Klara nyökkää ja tuntee, kuinka lumihiutaleet sulavat ja valuvat poskea pitkin.

”He tiesivät alusta asti, ettei häntä voitaisi pelastaa”, Klara sanoo hiljaa, tuskin kuiskausta kuuluvammin. ”Mutta... ymmärräthän.”

Hän katsoo taas Gabia.

”He eivät halunneet rasittaa minua. He eivät kai uskoneet, että kestäisin. Ehkä he olivat oikeassa. Minähän en voinut kovin hyvin. Niin, tiedät kyllä. Kesällä. Ja jo ennen sitä.”

Hän pudistaa päätään ja tuntee, kuinka Gabriella sipaisee hänen pitkiä mustia otsahiuksiaan sivuun, vie suortuvan hänen korvansa taakse.

”Tämä uusi lyhyempi kampaus sopii sinulle hienosti”, Gabriella kuiskaa. ”Jos minulla olisi noin lyhyet hiukset, näyttäisin pieneltä tädiltä. Mutta sinä näytät säkenöivältä, sinä olet kuin tähti, kuin Natalie Portman.”

He seisovat hetken hiljaa ja kääntyvät kohti kivimuuria ja harmaita peltoja, paljaita puita ja kauempana, näkymättömissä kirkonmäeltä mutta silti vastaansanomattomasti läsnä olevaa merta. Lopulta Klara kääntyy takaisin Gabriellaan päin ja laskee päänsä ystävänsä olalle nenä vasten kylmää ihoa korvan alapuolella.

”Voin nyt paremmin”, Klara kuiskaa. ”Isoisästä huolimatta. Surusta huolimatta voin paremmin kuin vuosiin. Kaikki ne kesän tapahtumat – luulin, että romahtaisin.”

”Mutta et romahtanut”, Gabriella sanoo ja nojaa päätään Klaran päätä vasten.

”En niin, koska sinä tulit hätiin”, Klara sanoo. ”Koska sinä otit hoitoosi toimittajat ja tv-studiot ja huomion.”

”Äh”, Gabriella sanoo ja kohauttaa hiukan olkiaan. ”Tiedätkö mitä? Minusta se oli kivaa.”

Hän vilkaisee Klaraa.

”Saako niin edes sanoa? Se, mitä tapahtui, oli tietenkin hirveää. Mel-lakat lähiöissä. Venäläiset. Säpo, joka tiesi siitä ja antoi kaiken tapahtua. Kaikki se. Kauheaa. Mutta se, kun sai nostaa sen saastan päivänvaloon, istua kertomassa siitä ja sai olla närkästynyt ja kerrankin oikeassa... Se oli minusta ihanaa.”

Klara hymyilee ja katsoo Gabriellaa silmiin.

”Tiedän”, Klara sanoo. ”Olen aina tiennyt, että olisit hyvä sellaisessa. Ja että nauttisit huomiosta, senkin draamakuningatar.”

Gabriella töytäisee häntä kevyesti.

”Etkö sinä juuri äsken kiittänyt minua? Alatko nyt pottuilla?”

”Sinä pelastat minut aina”, Klara sanoo hiljaa. ”Sinä riennät aina apuun ja otat ohjat käsiin ja huolehdit kaikesta.”

Gabriella vilkaisee häntä, mutta kääntyy sitten yhtä nopeasti pois-päin ja katsoo peltojen yli. Jokin eleessä kiinnittää Klaran huomion, jokin, mikä ei sovi hänen tuntemaansa rauhalliseen, tavalliseen Gabiin. Samalla Gabriella mutisee jotakin, mikä puolittain hukkuu tuuleen.

”Mitä sanoit?” Klara kysyy.

Gabriella kääntyy uudestaan häneen päin ja hymyilee nopeasti mutta vain suullaan, ei silmillään.

”Meidän pitäisi mennä sisään”, hän sanoo ja kääntää katseensa. ”Tus-kin haluat olla läpimärkä koko hautajaisten ajan.”

Mutta Klara käsittää, ettei Gabriella sitä ollut sanonut, ja vähitellen sanojen palaset asettuvat paikoilleen hänen mielessään. *Ehkä sinä jou-dut pian pelastamaan minut.*

Niinkö Gabi sanoi?

Mutta ennen kuin hän ehtii kysyä, ensimmäinen auto saapuu lumen halki pienelle parkkipaikalle heidän eteensä. Gabriella kääntyy Klaraan päin väkinäinen hymy huulillaan.

”Tule”, hän sanoo. ”Meillä on isoisä haudattavana.” Mutta samassa hän pysähtyy hätäntynyt katse silmissään. ”Luoja, kuinka kamalaa, anteeksi, ei ollut tarkoitus kuulostaa niin...”

”Konkreettiselta?” Klara sanoo.

Hän tirskahtaa ja lopettaa sitten. Gabriella nauraa hiljaa käsi suun edessä.

”Hitto, olipa sopimatonta”, hän kuiskaa. ”Anteeksi. Ihan oikeasti, anteeksi.”

Mutta Klara tarttuu häntä käsivarresta ja nojaa hänen olkapäähänsä.

”Olet aivan oikeassa”, hän sanoo. ”Meillä on isoisä haudattavana.”

TÄÄLLÄ KAIKKI OVAT VAKOOJIA. KUKA ON YSTÄVÄ, KUKA VIHOLLINEN?

Hyytävän ajankohtainen trilleri nykypolitiikasta, terrorismin uhasta, pakolaiskriisistä ja meistä ihmisistä kaiken tämän keskellä. Ystävä on Joakim Zanderin trillerisarjan kolmas, itsenäinen osa.

”Tavattoman uskottava ja hävyttömän jännittävä.”

WESTDEUTSCHE ZEITUNG

”Terävän yhteiskuntakritiikin ja jännityksen lisäksi Zander kykenee taidokkaaseen henkilökuvaukseen. Hahmot ovat harvinaisen kiehtovia ja moniulotteisia. He tuovat trilleriin lämpöä ja tekevät siitä koskettavan.”

ME NAISET

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-0339-3